

Intervenció comunitària en un Economat Social

Autor: Oriol Huguet i Grup de Salut Comunitària CAPI Baix-a-Mar

Cada cop son més freqüents la creació als municipis de nous projectes destinats a la millora de recursos en l'àmbit social d'aquells col·lectius amb més risc d'exclusió social.

Un d'aquests recursos és l'economat o supermercat social. En aquests, els usuaris, normalment persones en risc d'exclusió social reben de forma fixa o mitjançant l'ús de xecs, tiquets o d'altres sistemes, menjar i/o altres productes de primera necessitat pel domicili.

Al municipi de Vilanova i la Geltrú, de 65.000 habitants es va implementar un d'aquests recursos anomenat "Economat Social".

Des dels serveis socials municipals es pot incloure als usuaris en risc d'exclusió social al programa de l'economat, donant un número determinats de tiquets en funció de diferents paràmetres. Els usuaris amb aquests tiquets poden retirar productes fixats amb un valor determinat deixant a la seva lliure elecció la compra com si es tractés d'un supermercat. Per un costat aquest model tracta d'equiparar l'economat a un supermercat convencional, encara que des del CAPI de Baix-a-Mar teníem dubtes sobre si per baremar els diferents productes alimentaris que es podien retirar de l'economat s'havia seguit algun criteri nutricional.

Aquesta part creiem que era important, ja que el recurs de l'economat és temporal, i posteriorment l'usuari haurà de tornar a fer la compra en un supermercat convencional. Això feia que si aquesta persona havia agafat l'hàbit de retirar de l'economat un producte d'un baix valor nutricional perquè costava pocs tiquets, podia fer que reproduís aquest patró posteriorment en un supermercat convencional sense valorar altres alternatives més saludables i/o econòmiques.

Els factors que influeixen en l'elecció d'aliments estan condicionats per factors socials, culturals i econòmics¹. Creiem que guiar als usuaris en el procés de selecció dels aliments pot contribuir en millorar la qualitat de la dieta²

El plantejament de la intervenció que ens plantejàvem, va fer que mantinguéssim uns sèrie de debats interessants en el grup de salut comunitària. Per un costat, quin era el límit de competències que tenia el CAPI de Baix-a-Mar per intervenir en un recurs social. L'altre aspecte era el de no "saluditzar" en excés un recurs que volia assemblar-se el màxim possible a un supermercat. Es va plantejar l'ús de mesures biomètriques dels pacients (pes, tensió arterial) o adaptar la compra a patologies concretes.

Totes aquestes propostes poc a poc van anar derivant en donar formació als voluntaris, estructurar compra d'estoc i etiquetar productes i plantejar-nos en un futur si fos necessari intervenir en el grup d'usuaris. Ho vam plantejar així per evitar precisament aquesta percepció "saludització" pels usuaris i també per la temporalitat d'aquest recurs, cosa que feia impossible formar als usuaris.

Amb tot el que hem exposat anteriorment, creiem que hem adaptat les possibilitats d'intervenció que pot realitzar el grup de salut comunitària del CAPI Baix-a-Mar a un recurs com l'economat social, evitant aquesta "saludització" que ja hem comentat.

Objectiu de la intervenció:

Que els usuaris realitzin una compra el més saludable possible adaptant-nos a les característiques específiques de l'economat social.

Que els usuaris puguin extrapolar els coneixements i patrons de compra apresos a un supermercat convencional.

Intervenció:

Hem dissenyat 3 fases, algunes d'elles amb alguna sub-fase amb objectius a assolir dins de cadascuna d'elles. Les vàrem desglossar de la següent forma:

Fase 1: FORMAR ALS VOLUNTARIS DE L'ECONOMAT SOCIAL I MODIFICAR COMPRES DE L'ESTOC

Objectiu específic d'aquesta fase: Millorar els coneixements en l'àmbit nutricional dels voluntaris de l'economat social.

Dividim la FASE 1 en dues subfases:

1A: FORMACIÓ DE VOLUNTARIS

1B: MODIFICAR COMPRES D'ESTOC DE L'ECONOMAT

FASE 1A: FORMACIÓ DE VOLUNTARIS

Com ho farem?

Crearem grups de 15 voluntaris. Hi haurà 2 formadors per grup.

Es realitzarà una part comú teòrica d'introducció a l'alimentació equilibrada basada en la piràmide nutricional dels aliments i la periodicitat de consum. Aquesta formació teòrica tindrà una durada adaptada a la necessitat del grup, i consistirà en una exposició en PowerPoint. Considerem que la durada òptima de la part teòrica hauria de ser entre 15 i 30 minuts.

Posteriorment es dividirà el grup en 2 subgrups per realitzar una part pràctica que consistirà en roll-play de casos preparats que puguin ser habituals a l'economat.

Es farà una prova pilot amb un grup de voluntaris per avaluar aquesta formació i valorar si cal introduir modificacions en la part teòrica i/o pràctica. Un cop realitzada aquesta avaluació s'implementarà la fase de formació als voluntaris.

Realitzarem una avaluació d'aquesta intervenció mitjançant:

Enquestes de coneixements dels voluntaris pre i post-formació.

Avaluació de compres en productes concrets d'alt i baix valor nutricional per part dels usuaris abans de formació i en 3,6 i 12 mesos posteriors a la formació.

Enquesta de satisfacció post-formació.

1B: MODIFICAR COMPRES D'ESTOC DE L'ECONOMAT

Un cop s'implementi la fase 1A treballarem en la fase 1B, ja que entenem que el fet de que els voluntaris ens puguin conèixer i puguin també avaluar la compra d'estoc que estaven fent fins aquell moment pot fer que esdevingui per si sola.

Fase 2: CONÈIXER ELS ALIMENTS D'ALT/BAIX VALOR NUTRICIONAL MITJANÇANT ICONOGRAFIA

Objectiu: Millorar el coneixement en l'àmbit de la nutrició dels usuaris de l'economat social de forma intuïtiva

Fase 3: AVALUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ I NECESSITAT D'AMPLIAR LA INTERVENCIÓ

Objectiu: Avaluar la intervenció realitzada i valorar altres mesures d'intervenció que s'adreçarien als usuaris de l'economat social.

La planificació d'actuació és la d'implementar cada fase de forma anual.

Actualment ens trobem entre la Fase 1A i la 1B. Us deixem un [vídeo](#) de com va anar la Fase 1A. [Veure el vídeo](#)

Bibliografia

1. <http://www.eufic.org/article/es/artid/determinantes-socioeconomicos-eleccion-alimentos><http://www.eufic.org/article/es/artid/determinantes-socioeconomicos-eleccion-alimentos>
2. <http://www.eufic.org/article/es/expid/review-food-choice><http://www.eufic.org/article/es/expid/review-food-choice/>
3. http://download.springer.com/static/pdf/542/art%253A10.1186%252Fs12937-015-0090-4.pdf?originUrl=http%3A%2F%2Fnutrition.biomedcentral.com%2Farticle%2F10.1186%2Fs12937-015-0090-4&token2=exp=1474303798~acl=%2Fstatic%2Fpdf%2F542%2Fart%25253A10.1186%25252Fs12937-015-0090-4.pdf*~hmac=0e273f3ed3ab729d52fc2ad715fb14e78c7543719691aeb074a977bc5e638ede

Citació

Autors: Huguet, Oriol i Grup de Salut Comunitària CAPI Baix-a-Mar

Títol article: Intervenció comunitària en un Economat Social

Revista: APSalut. Volum 5. Número 3. Article 94

Data: 15 de juliol de 2017

UNITAT DOCENT D'ACEBA / Sardenya, 466 - 08025 Barcelona / Tel. 93 567 43 80 / udaceba@aceba.cat